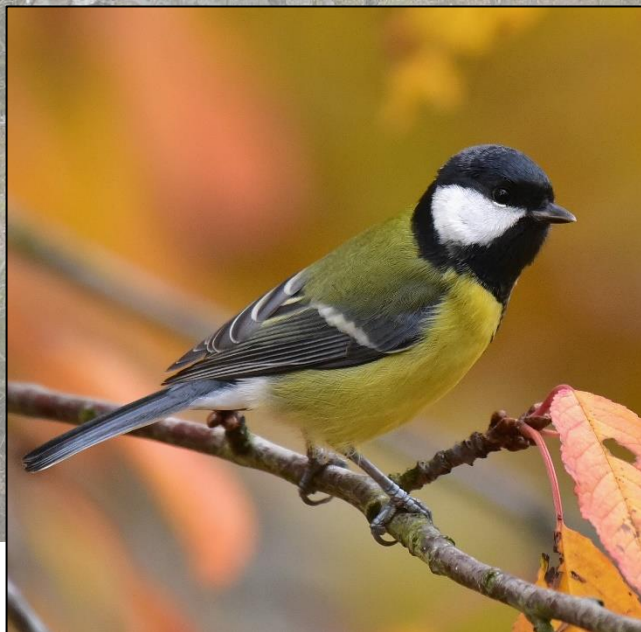

Kungens kurva

Kvarteret Diametern

Huddinge kommun

Fågelinventering – 2022

Adoxa Naturvård

Adoxa Naturvård

Tel: 0708–804582

E-post: janne.elmhag@adoxanatur.se

Postadress: Villa Skogshall, 641 99 Sköldinge

Hemsida: www.adoxanatur.se

Författare: Hans Sandberg, Janne Elmhag

Foto: Hans Sandberg, Raimo Laurila

2022-06-29

Försättsbladets foto: Gärdsmyg och talgoxe – två vanliga arter i inventeringsområdet.

Sammanfattning

Häckfågelinventeringen som genomfördes i kvarteret Diametern i Kungens Kurva under vår och försommar 2022 resulterade i att 17 fågelarter bedöms häcka i området. Av dessa noterades 3 - 5 revir inom området för ringduva, taltrast, koltrast, gärdsmyg, svarthätta, lövsångare, svartvit flugsnappare, blåmes och talgoxe. Två rödlistade arter häckar i området - grönsångare (NT) – en häckning och svartvit flugsnappare (NT) – tre häckningar. Inga arter som ingår i EU:s fågeldirektiv noterades under inventeringen. Fågellivet i området bedöms som typiskt och representativt för tätortsnära blandskogsområden i östra Svealand.

Vid ett eventuellt genomförande av detaljplanen kommer områdets fågelfauna att påverkas negativt. Samtliga 17 arter bedöms dock kunna finna lämpliga biotoper i eller i anslutning till det angränsande naturreservatet, Gömmarens NR, och därmed bibehålla gynnsam bevarandestatus på lokal nivå. Bedömningen är därmed att inventeringsområdet inte är avgörande för de iakttagna arternas bevarandestatus. Det är dock viktigt att genomföra avverkningar och liknande störande verksamhet under perioden augusti – april så att inte häckningar äventyras, att bon inte förstörs och att fågelungar inte dör. Några ytterligare skyddsåtgärder behöver inte vidtas för att undvika exploateringsförbud enligt artskyddsförordningen.

Inledning/bakgrund

I inventeringsområdet pågår sedan länge planer på att bygga ett stort antal bostäder. Naturvärdesinventering har genomförts men med tanke på att nuvarande tolkning av fridlysningsbestämmelserna har ifrågasatts och diskuterats sedan våren 2021 finns behov av en fördjupad kunskap kring fågellivet i området. I synnerhet är det viktigt att veta vilka arter som häckar i området. Bostadsutveckling Kungens kurva AB - Annika Eriksson gav, genom Structor Miljöbyrå Stockholm AB - projektledare Elisabeth Mörner, Adoxa Naturvård – Janne Elmhag i uppdrag att genomföra en häckfågelinventering. Inventeringen genomfördes i nära samarbete med Biomedica Omberg – Hasse Sandberg.

Metod

Häckfågelinventering: Vi kombinerar linjetaxeringsmetodik och metodiken från så kallade atlasinventeringar. Vid atlasinventeringar inventeras ett visst geografiskt område och samtliga arter som hörs och ses noteras och tilldelas en poäng beroende på aktivitet eller häckningskriterium – se tabell 1 nedan.

Möjlig häckning

1. Obs under häckningstid
2. Obs under häckningstid och i lämplig biotop
3. Sjungande hane eller andra häckläten
4. Par i lämplig biotop

Trolig häckning

5. Permanent revir (>2 dagar)
6. Spel, lekar, parning
7. Besök vid sannolik boplats
8. Adult upprörd, varnande på grund av ägg eller ungar i närheten
9. Adult med ruvfläckar
10. Bobygge, utgrävning eller uthackande av bohål

Säker häckning

11. Avledningsbeteende, adult spelar skadad
12. Använt bo påträffat
13. Nyligen flygga ungar eller dunungar (bo-rymmare)
14. Adult in/ut från bo på sätt som visar att boet är bebott
15. Adult med exkrementssäckar
16. Adult med föda till ungar
17. Äggskal påträffade
18. Bo där adult setts ruvande
19. Bo där ungar hörts
20. Bo där ägg eller ungar setts

Tabell 1. Här framgår vilka häckningskriterier som används i häckfågelinventeringen. Ju högre poäng desto mer sannolik bedöms artens häckning i området vara.

Vid linjetaxering går inventeraren systematiskt en likartad slinga vid upprepade tillfällen – tidigt på morgonen fyra olika dagar under häckningstid. Ju fler noteringar som görs av arten på ungefär samma plats desto större bedöms sannolikheten för häckning vara. Kombinationen av inventeringsmetoder innebär att även observationer med låga häckningspoäng kan bedömas som sannolik häckning om dessa observationer görs vid upprepade tillfällen enligt följande:

- 1 notering – osannolik häckning, 2 Noteringar – möjlig häckning, 3 noteringar – trolig häckning, 4 noteringar – säker häckning.

Inventeringen resulterar i en artlista med bedömning av sannolik häckning samt en karta med sannolika häckningar markerade.

Eftersom man vill få med alla arter som regelbundet vistas i området är det viktigt att sprida ut besöken under perioden 15 april till 5 juni. Däremellan besöktes området 5 maj och 21 maj. Exakt när besöken genomförs beror på många faktorer – till exempel temperatur och vindförhållanden.

Det finns några få tidigt häckande fågelarter som kan ha förbisetts. Större och mindre korsnäbb som häckar redan i februari, missar man när inventeringen görs under april - juni. Även ugglor är lätta att missa eftersom de hävdar revir redan i mars. Korp häckar också mycket tidigt, i februari – mars, men sannolikt har inte någon av de nämnda arterna häckat i området..

Beskrivning

Inventeringsområdet är beläget i nordvästra delen av Huddinge kommun och begränsas i väster av bebyggelse på Dialoggatan, i öster av bebyggelse inom Kungens Kurva shoppingcenter och i norr av en asfalterad gång- och cykelväg. I söder skär Kungens kurvaleden av inventeringsområdets förbindelse med Gömmarens naturreservat. Området utgörs av bitvis kuperad, bitvis flack, skogsmark – både granskog och triviallövskog med inslag av några intressanta ekar. Det är till stor del tydligt påverkad av sentida mänsklig aktivitet. I synnerhet i den norra delen märks övervuxna schaktmassor, en mindre transportväg, en grusad och en asfalterad uppställningsplats. Gjutna trappor och byggnadsgrunder visar att området i nordöst varit bebyggt – troligen från sent 50-tal. Ansenliga mängder skräp från tidigare byggande i angränsande områden har lämnats i inventeringsområdets periferi men idag är det nedskräpning av ett annat slag som präglar området. Plast- och gummihöljen från elkablar av olika slag, flaskor, cyklar, kundvagnar, mänsklig avföring, hushållssopor, förpackningar, kläder, madrasser med mera finns spridd i området. Inventeringsområdet bebos av minst ett tiotal hemlösa som har ett ambulerande boende i enkla tält och vindskydd byggda av presenningar. Inventeringsområdet är delvis stängslat mot bebyggelsen i öster och i väster.

Resultat

Här nedan följer en redovisning över anträffade arter som hävdar revir* och/eller häckar i inventeringsområdet. Häckningskriterium enligt tabell 1 anges inom parentes.

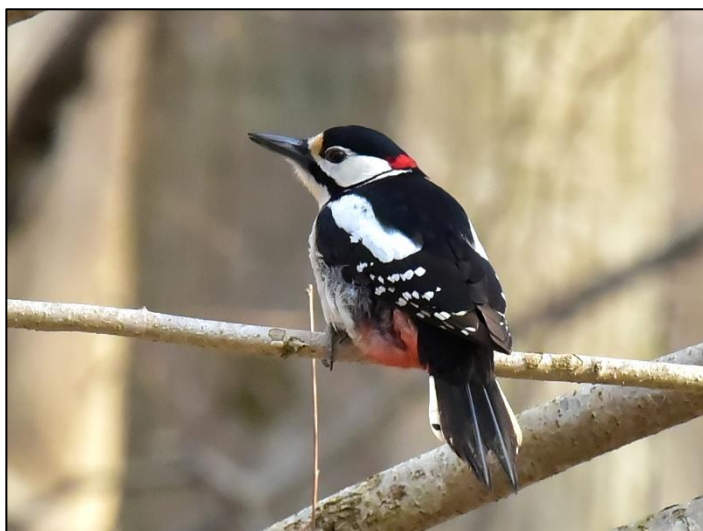
Art	Antal revir	Bevarandestatus	EU:s Fågeldirektiv bilaga 1
Ringduva	5	Gynnsam	Nej
Större hackspett	1	Gynnsam	Nej
Koltrast	4	Gynnsam	Nej
Taltrast	4	Gynnsam	Nej
Gärdsmyg	3	Gynnsam	Nej
Rödhake	2	Gynnsam	Nej
Svarthätta	4	Gynnsam	Nej
Grönsångare (NT)	1	Gynnsam	Nej
Lösångare	3	Gynnsam	Nej
Kungsfågel	2	Gynnsam	Nej
Svartvit flugsnappare (NT)	3	Gynnsam	Nej
Blåmes	3	Gynnsam	Nej
Talgoxe	4	Gynnsam	Nej
Nötväcka	1	Gynnsam	Nej
Trädkrypare	1	Gynnsam	Nej
Skata	1	Gynnsam	Nej
Bofink	2	Gynnsam	Nej

Tabell 2.

*Att hävda revir innebär inte att det med 100 % säkerhet leder till häckning men upprepat revirhävdande på ungefär samma plats under inventeringsperioden innebär att häckning bedöms som allt säkrare.

Ringduva (kriterium 5)

Cirka 5 revir. Miljön är lämplig för arten och den häckar med stor sannolikhet. Har på senare år blivit en stadsfågel och bygger gärna sitt bo i granar, även i träd som står på tomtmark.

Större hackspett (kriterium 5)

Det finns minst 1 revir inom området. Spår från färsk hackspettssmedjor har noterats vilket tyder på att arten är aktiv och uppehåller sig i inventeringsområdet.

Koltrast (kriterium 16)

Uppehåller sig inom området med minst 4 sjungande och revirhävdande hanar. Lämplig häckningsmiljö finns. Koltrasten är en art som blir allt vanligare och som bland annat gynnas av mildare vintrar.

Taltrast (kriterium 8)

Fyra revir inom området. Lämplig häckningsmiljö finns bland barrträdsbestånden.

Gärdsmyg (kriterium 8)

Förekommer inom området med ca 3 sjungande och revirhävande hanar. Lämplig häckningsmiljö finns här och var som till exempel i rotvältor och täta snåriga buskage. Arten har generellt ökat i Sverige på senare tid.

Rödhake (kriterium 3)

Hävdar 2 revir. En av våra absolut vanligaste fåglar i såväl barr- som blandskog. Förekommer även i trädgårdar där den har ökat.

Svarthätta (kriterium 3)

Hävdar revir med fyra sjungade hanar. Förekommer framförallt i tät blandskog, gärna där det finns fuktiga miljöer och tät undervegetation.

Lövsångare (kriterium 3)

Förekommer inom området med 3 revir. Uppehåller sig framförallt högt upp i lövträd, gärna björk. Lövsångaren är en av våra vanligaste arter i Stockholmstrakten.

Grönsångare (kriterium 3)

Förekommer centralt i området med ett revir. Uppehåller sig framförallt högt upp i lövträd, gärna björk men även sälg och asp.

Kungsfågel (kriterium 3)

Sveriges minsta fågel. Arten uppträder inom området där granen är högstammig. Arten noterades sparsamt vid det första inventeringstillfällena, men vid de senare tillfällena observerades den på minst två platser. Lätt att förbise.

Svartvit flugsnappare (kriterium 4)

lakttagen i västra delen av området intill bebyggelse med tre revir. Förefaller häcka i holkar utanför inventeringsområdet, men näringssöker frekvent inom området.

Blåmes (kriterium 16)

Observerad på flera platser i området, med mat i näbben till ungar. Minst 3 revir. Gynnas av björkar som har håligheter.

Talgoxe (kriterium 16)

lakttagen på flertalet platser i området, bl.a. med mat i näbben. Minst 4 revir. Gynnas av björkar som har håligheter.

Nötväcka (kriterium 4)

Noterad i centrala delen av området där arten hävdar två revir. Arten föredrar blandskog och gärna ek som boträd.

Trädkrypare (kriterium 3)

Hävdar ett revir inom området. Lätta att missa då den har dolda vanor. Uppehåller sig ofta i de högstammiga granarna i den sydvästra delen av området.

Skata (kriterium 12)

Observerad intill industribebyggelsen i nordöstra delen av området. Boet förefaller vara byggt i en av de större täta granarna.

Bofink (kriterium 11)

Håller minst två revir inom inventeringsområdet. Har emellertid setts sjunga på flera platser men ofta bara vid enstaka tillfällen. Troligtvis finns betydligt fler häckande individer. Är en av de vanligaste arterna i blandskog i Stockholmstrakten.

Väderleksförhållanden

Under större delen av inventeringen har högtrycksbetonat väder dominerat. Temperaturen har i april och inledningsvis i maj varit sval, men i början av juni har det varit näst intill sommartemperatur. Det kyliga vädret i april och i början av maj kan ha medfört att aktiviteten (sången) hos flera arter stundtals varit onormalt avmattad. Det är därför möjligt att antalet revir för vissa fågelarter är underskattad. Det kan heller inte uteslutas att någon art helt enkelt kan ha undgått upptäckt.

Artportalen

Under 2000-talet noterades en rödlistad art i området. Kråka (NT) (2017) noterades inte som häckande men som förekommande. Idag finns den sannolikt här och var i anslutning till inventeringsområdet med viss regelbundenhet men arten noterades inte under inventeringen 2022.

Diskussion

17 olika fågelarter bedöms häcka inom inventeringsområdet. Alla vilt förekommande fåglar är skyddade enligt artskyddsförordningen. Trots att alla arter formellt omfattas av samma skydd, ska enligt Naturvårdsverket (2009) följande fågelarter prioriteras:

- Rödlistade arter - enligt den senaste nationella rödlistan (SLU-Artdatabanken 2020).
- Arter upptagna i bilaga 1 till EU:s fågeldirektiv (samma arter som är markerade med B i artskyddsförordningens bilaga 1).
- Arter som har minskat med 50% eller mer under åren 1975–2005 enligt Svensk häckfågeltaxering.

Enligt 4 § artskyddsförordningen är det förbjudet att:

- Avsiktligt fånga eller döda djur.
- Avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödnings-, övervintrings- och flyttperioder.
- Avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen.
- Skada eller förstöra djurens fortplantingsområden eller viloplatser.

Sedan mars 2021 då en dom i EU-domstolen enligt Skogsstyrelsens tolkning slog fast att delar av Sveriges tillämpning av artskyddsförordningen inte är förenlig med EU-lagstiftningen har fridlysningens tolkning varit föremål för diskussion. Det juridiska läget är oklart i skrivande stund. Förenklat kan man säga att det sedan domen i EU-domstolen finns två tolkningar:

1 Skydd på individnivå – Skogsstyrelsens tolkning. Skogsstyrelsen menar att avgörandet i EU-domstolen visar att delar av Sveriges tillämpning av artskyddsförordningen inte är förenlig med EU-lagstiftningen.

2 Skydd på artnivå – Naturvårdsverkets tolkning som inte innebär någon förändring gentemot rådande praxis. Det vill säga att förbuden endast gäller vissa fågelarter och i de fall som artens bevarandestatus hotas.

Skogsstyrelsens tolkning

Skogsstyrelsens tolkning innebär mer långtgående försiktighetsåtgärder vid avverkningar och andra typer av exploateringar. Alla individer av de fridlysta arterna ska skyddas och likaså deras livsmiljöer inte minst under häckningstid.

Naturvårdsverkets tolkning

Naturvårdsverkets bedömning är att tidigare MÖD-praxis får anses fortsätta gälla tills vidare. Mark- och miljööverdomstolen har enligt Naturvårdsverkets bedömning inte ändrat sin praxis avseende perspektivet individ/art när det gäller fåglars fridlysning.

Regeringens förtydligande

Den 16 juni 2022 tog regeringen beslut om att bland annat begränsa förbudet att störa fåglar. Ändringen innebär att störningar som saknar betydelse för att bibehålla eller återupprätta populationen av en fågelart på en tillfredsställande nivå inte omfattas av förbudet. Ändringarna i artskyddsförordningen träder i kraft den 1 oktober 2022.

Vår bedömning

I och med regeringens beslut den 16 juni 2022 beträffande Artskyddsförordningens tillämpning rekommenderar vi samma förhållningssätt som tidigare. Det vill säga att exploaterande projekt inte kan stoppas där endast sådana arter förekommer som anses ha gynnsam bevarandestatus på lokal eller regional nivå och efter exploateringen även anses behålla gynnsam bevarandestatus.

För att förbud ska utlösas med stöd i artskyddsförordningen måste en verksamhet nå upp till en sådan nivå av påverkan, att den försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus för arten eller den lokala eller regionala populationen. Alternativt, att verksamheten försämrar artens bevarandestatus eller möjlighet att nå gynnsam bevarandestatus. Artsammansättningen bland fåglarna inom området bedöms vara representativ för ett tätortsnära skogsområde i östra Svealand. Vi bedömer vidare att inventeringsområdet inte är centralt för de iakttagna arternas bevarandestatus och därmed ska inga särskilda skyddsåtgärder behöva vidtas för att undvika förbud enligt artskyddsförordningen.

Konsekvensanalys

En konsekvens av att detaljplanen genomförs blir att enskilda fåglars livsmiljö kommer att påverkas negativt. Graden av påverkan beror på den kommande tillgången till grönområden i bostadsområdet och hur dessa utformas. De troliga är dock att de flesta arter kommer att försvinna från inventeringsområdet när en eventuell exploatering genomförs. Eftersom samtliga av inventeringsområdets fågelarter även har populationer inom det angränsande Gömmarens NR är det troligt att inventeringsområdets individer tar sin tillflykt dit.

För de 17 noterade fågelarterna inom inventeringsområdet är bedömningen att populationer av dessa arter fortsättningsvis kommer att finnas kvar utanför detaljplanerat område. Bedömningen grundar sig på att de förekommer tämligen frekvent i Gömmarens NR.

En tänkvärd lärdom av inventeringsresultatet är att om avverkning och annan genomgripande exploaterande verksamhet genomförs under maj och juni så uteblir drygt 40 häckningar av 17 fågelarter det året och ett stort antal fågelungar kommer aldrig att kläckas. Genom att planera verksamheten till perioden augusti – april går det att begränsa den typen av negativa effekter.

Förslag på skyddsåtgärder

Det är ur fågelsynpunkt positivt att träd och buskar av olika åldrar får finnas kvar i bebyggelsemiljön. I synnerhet de äldre träden har kvaliteter som uppskattas av många fågelarter. Graden av påverkan beror på bland annat tillgång till grönområden, dess storlek och kvalitet. Ju fler träd och buskar som lämnas kvar desto bättre för områdets fåglar. Död ved kan med fördel lämnas i lämplig omfattning. Tillgång till vattensamlingar och fågelholkar är positivt för många arter. Själva husen kan också utformas så att fågellivet gynnas. Grusade tak med stenrösen kan gynna vissa arter. Helt gröna tak tilltalar andra. Den fågelintresserade arkitekten har många möjligheter att skapa attraktiva fågelmiljöer i moderna bostadsområden.

En mycket viktig åtgärd ur fågelskyddssynpunkt är att avverkningar och liknande störande verksamhet genomförs under perioden augusti - april så att inte häckningar äventyras, att bon inte förstörs och att fågelungar inte dör.

Bärande träd och buskar skapar förutsättningar för ett rikare fågelliv. Här är det rött oxbär som erbjuder fina frukter.

Referenser:

- Fåglar i Storvretaskogen, Uppsala kommun, Artinventering 2018, Adoxa Naturvård.
- Den nya nordiska floran, Mossberg, Stenberg, Wahlström & Widstrand, 2003
- Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog, Nitare m fl, Skogsstyrelsens förlag, 2000.
- Skyddsvärd skog – Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning, Nitare J, Skogsstyrelsen 2019.
- Rödlistade arter i Sverige, Gärdenfors, U. ed. ArtDatabanken, SLU, Uppsala 2020.
- Hebert, M och Palmqvist, G. (2020). Artskyddsutredning för fåglar i centrala Nacka, Nacka kommun. Calluna AB.
- ArtDatabanken (2019a). Utdrag ur analysportalen: 2022-06-06.
- Biologiska inventeringsnormer, 1978, Naturvårdsverket
- Bedömning av naturvärden som underlag för detaljplanering. 2018-12-11. Gärdenfors U.
- Fågelguiden, Svensson, med flera, Bonnier Fakta 2009.
- Atlas of European Breeding Birds: their distribution and Abundance. Hagemeijer and Blair, T. & A.D. Poyser, London 1997.
- Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2. Utgåva 1. Naturvårdsverket april 2009.
- Svensk fågelatlas. Svensson, S., Svensson, M. & Tjernberg, M. (1999). Vår Fågelvärld, supplement 31, Stockholm.
- www.artportalen.se
- <http://artfakta.artdatabanken.se>
- <http://www.google.com/earth>
- <https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/>
- <https://historiskakartor.lantmateriet.se>

Bilagor

- 1 Karta – inventeringsområdet
- 2 Karta – sannolika häckningar
- 3 Miljöbilder

Bilaga 1
Inventeringsområdet

Inventeringsområdets ungefärliga avgränsning markerat med grönt.

Bilaga 2

Karta - sannolika häckningar

Kartan visar de sjutton noterade fågelarternas ungefärliga revirfördelning inom inventeringsområdet.

Bilaga 3
Miljöbilder

Lövträdsmiljön i den nordvästra delen är positiv för många fågelarter men den mänskliga aktiviteten, med många boende i tält och under presenningar påverkar sannolikt fågellivet negativt med färre häckningar som följd.

I den sydvästra delen dominerar barrskog. Inventeringsområdets variation mellan lövskogsavsnitt, buskrika marker och barrskog skapar goda förutsättningar för en artrik fågelfauna.